

Werkprotocol 10 - Realiseren alternatieve verblijfplaatsen in nieuwbouw

In nieuwbouw is het uitstekend mogelijk om verblijfplaatsen voor veermuizen en nestlocaties voor gierzwaluw en huismus te integreren. Wanneer in een vroeg stadium aandacht is voor 'natuurinclusief bouwen' kunnen voorzieningen eenvoudig worden toegepast. Om maatregelen effectief te realiseren moeten wel richtlijnen gevolgd worden. In dit document worden deze per soortgroep behandeld.

Alle nieuwbouwwoningen moeten natuurinclusief gebouwd worden.

10.1 Vleermuizen

Er kunnen twee typen voorzieningen voor vleermuizen in nieuwbouw worden gerealiseerd, namelijk inclusief bouwen of het toepassen van inbouwvoorzieningen. Het is belangrijk dat verblijfplaatsen verschillende functies kunnen vervullen voor vleermuizen. Zo moeten naast zomer- en paarverblijven ook kraam- en winterverblijven beschikbaar zijn. Het toepassen van inclusief bouwen heeft absoluut de voorkeur omdat de effectiviteit van inbouwvoorzieningen nog niet voldoende bewezen is.

10.1.1 Inclusief bouwen

In spouwmuren van nieuwbouw blijft genoeg ruimte over om naast een goede isolatielaag ook ruimte voor vleermuizen te bieden. Om een geschikte voorziening te realiseren moet er aan de volgende punten voldaan worden:

- Tussen de buitenmuur en het isolatiemateriaal moet tenminste 3 centimeter ruimte overblijven.
- Wanneer steen- of glaswol als isolatiemiddel worden gebruikt, moet dit worden voorzien van een harde en ruwe buitenlaag.
- De maatregel hoeft niet over de hele breedte van het gebouw worden toegepast.
- De maatregel moet over de hele lengte van een spouwmuur worden toegepast.
- Open stootvoegen, openingen in gevelplaten of een speciale vleermuissteen zijn nodig om vleermuizen toegang tot de spouw te geven.
 - De invliegopening moet op tenminste 3 meter hoogte zitten.
 - De aanvliegroute moet vrij van obstakels zijn.
 - De invliegopening mag niet aangelicht worden.

Geschikte locaties voor een voor vleermuizen toegankelijke spouwmuur zijn kopgevels, trappenhuisen, liftschachten en de spouw bij het ketelhuis of de locatie voor de warmtepomp.

Creëren van holtes of spleten in afwerking

Bij het plaatsen van boeiborden, windveren of goten kunnen gemakkelijk voorzieningen voor vleermuizen gerealiseerd worden, deze plekken zijn geschikt als zomer- en paarverblijfplaats van een of enkele vleermuizen. Daarvoor moet een spleet van 10 tot 15 millimeter tussen gevel en goot, windveer of boeiboord gerealiseerd worden.

Dak geschikt maken

Onder het dak moet ruimte zijn voor een verblijfplaats voor vleermuizen. Deze ruimte moet toegankelijk zijn via de kantpannen van het dak met een spleet van 3 centimeter, zodat deze voorziening ook geschikt is voor gierzwaluwen. Bij nieuwbouw is het dak altijd geïsoleerd. Daardoor kan de temperatuur in het dak erg hoog worden. Daarom moeten elke twee meter ventilatiepannen geplaatst worden.

10.2 Gierzwaluw

10.2.1 Inclusief bouwen

In nieuwbouw met een hellend dak kunnen nestvoorzieningen voor gierzwaluw geïntegreerd worden. Met een spleet van 4 centimeter tussen de muur en de dakgoot kunnen gierzwaluwen in de holte van de dakgoot nestelen. Nestgelegenheid ontstaat ook door gaten in het dakoverstek te maken. Deze gaten moeten 7 centimeter breed zijn en 4 centimeter hoog.

Het kan ook bij nieuwbouw een optie zijn om ruimte onder de dakpannen vrij te houden. Het dak wordt geschikt voor gierzwaluwen door dakpannen met een bolling te gebruiken en ervoor te zorgen dat er tussen de gevel en de kantpan een ruimte van 3 centimeter beschikbaar is. Bij nieuwbouw wordt vaak dakisolatie toegepast, waardoor de temperaturen in het dak op kunnen lopen. Om te voorkomen dat de hitte onder het dak te groot wordt, moeten er om de twee meter ventilatiepannen worden geplaatst.

10.2.2 Inbouwvoorzieningen

Het inbouwen van neststenen is een duurzaam alternatief voor gierzwaluwen. Inbouwstenen zijn circa 15 centimeter diep en liggen dus ook deels in de spouwmuur. Het is belangrijk dat er voldoende isolatiemateriaal achter de inbouwsteen geplaatst wordt, anders kunnen koudebruggen ontstaan. Geschikte neststenen zijn de 'IB GZ 03' van Vivara Pro of de 'neststeen nr25a' en de 'ETICS-inbouwkast 1A' van Waveka.

Om te zorgen dat de neststenen functioneel zijn voor gierzwaluwen moeten de kasten aan de volgende eisen voldoen:

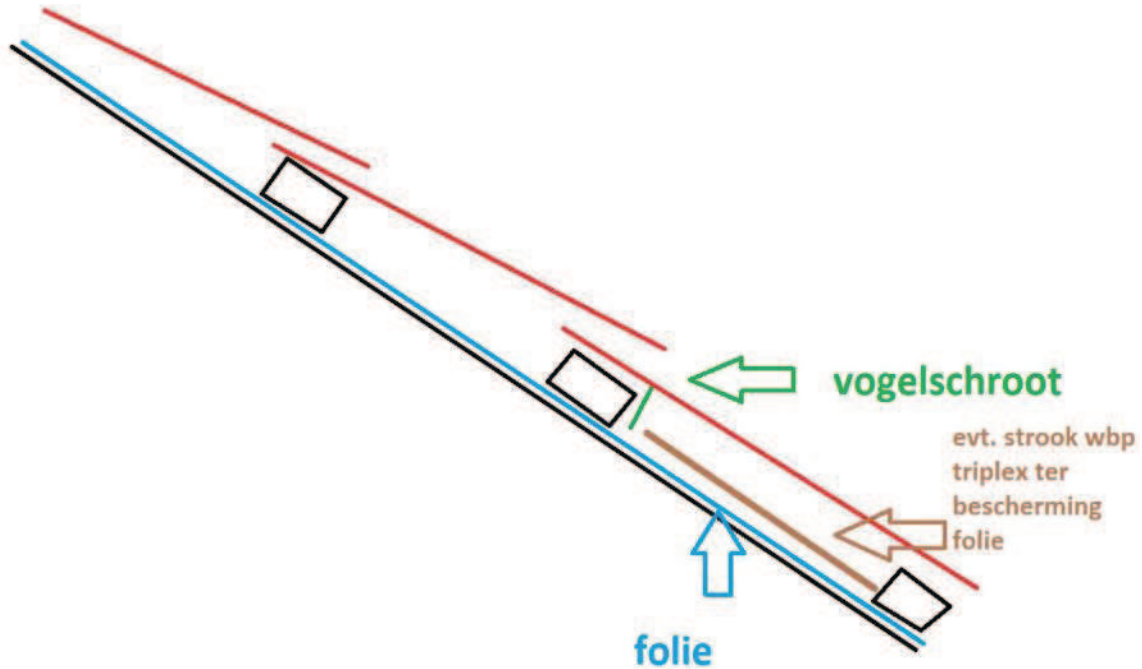
- De neststenen moeten op tenminste 3 meter hoogte geplaatst worden, maar bij voorkeur hoger.
- De opening van de kasten moet naar het noorden of oosten gericht zijn. Andere windrichtingen kunnen ook, mits de stenen niet in de volle zon hangen, maar bijvoorbeeld onder een dakoverstek of dakgoot.
- De aanvliegroute naar de neststeen moet vrij zijn van obstakels.

10.3 Huismus

Om huismussen functionele leefgebieden te bieden zijn niet alleen geschikte nestlocaties noodzakelijk. Ook de terreininrichting is erg belangrijk. Een huismus heeft rond de nestlocatie voldoende dekking nodig. Dit kan gerealiseerd worden door soorten als meidoorn, haagbeuk, vuurdoorn, liguster, klimop of andere heesters rond de nestlocatie aan te planten. De begroeiing moet voldoende dicht zijn, wil het genoeg dekking bieden voor de huismus.

10.3.1 Inclusief bouwen

Bij woningen met een hellend pannendak kunnen eenvoudig voorzieningen voor huismussen gerealiseerd worden, door het vogelschroot niet onder de eerste dakpannenrij te plaatsen. Wanneer het vogelschroot pas bij de derde dakpannenrij wordt geplaatst is er voor de huismus voldoende ruimte om te nestelen. Om het dakbeschot, isolatiemateriaal of folie op het dakbeschot langer te behouden kan eventueel een strook triplex worden aangebracht tussen de eerste en tweede pannenlat (Figuur 14).

Figuur 14. Schematische tekening van het dak, waarbij het dak geschikt wordt gehouden voor huismus.

10.3.2 Inbouwvoorzieningen

Er zijn speciale inbouwvoorzieningen voor de huismus op de markt, maar in de praktijk blijken die vaak te klein. Er zijn goede resultaten geboekt met gierzwaluwneststenen, omdat deze genoeg ruimte bieden voor de huismus. Geschikte neststenen zijn de 'IB GZ 03' van Vivara Pro of de 'neststeen nr25a' en de 'ETICS-inbouwkast 1A' van Waveka. Inbouwstenen zijn circa 15 centimeter diep en liggen dus ook deels in de spouwmuur. Het is belangrijk dat er voldoende isolatiemateriaal achter de inbouwsteen geplaatst wordt, anders kunnen koudebruggen ontstaan. De inbouwstenen moeten aan de volgende eisen voldoen:

- De neststenen moeten op tenminste 3 meter hoogte geplaatst worden, maar bij voorkeur nog wat hoger.
- De opening van de kasten moet naar het noorden of oosten gericht zijn. Andere windrichtingen kunnen ook, mits de stenen niet in de volle zon hangen, maar bijvoorbeeld onder een dakoverstek of dakgoot.
- De openingen van de neststenen moeten tenminste 50 centimeter uit elkaar liggen.